

MÁRTON ÁRON PÜSPÖK ÚR ÉLETÉNEK, SZEMÉLYÉNEK RÖVID ISMERTETÉSE

Márton Áron erdélyi püspök (1896-1980) életpéldája kiemelkedő mind a katolikus egyház, mind pedig az egyetemes magyarság számára. Személye összefonódott az igazság védelmével, népe és a körülötte élő közösségek – nemzetiségre és vallási hovatartozástól függetlenül - érdekeinek képviselésével. Alakja kikerülhetetlen a 20. századi erdélyi és kárpát-medencei magyar történelem, úgyszintén a kelet-közép európai kommunista diktatúra évtizedeinek tárgyalása során.

Negyvenegy éven át – korlátozott szabadsággal és megrokkant egészséggel is, a végsőkéig kitartva és meg nem alkudva - vezette egyházmegyéjét, a történelmi Erdély területén. Emberségével, egyenességével, az igazság védelmében folytatott kiállásával kivívta mind híveinek, a római katolikus közösségnek, mind pedig az Erdélyben élő más felekezeteknek az elismerését és tiszteletteljes szeretetét. Kimondatlanul is, Márton Áron tekinthető a 20. századi erdélyi közélet szellemi vezetőjének.

A magyarországi Mindszenty József bíboros és a lengyel Stefan Wyszyński bíboros helytállása mellett Márton Áron áldozatvállalása is százazrek életét erősítette.

Márton Áron élete jel mind az erdélyi, mind pedig kisebbségi sorsban élő és az anyaországi magyar emberek számára. Saját népe nem csupán közülük valónak, hanem érte élő pásztorának vélte és tartja mindmáig.

A csíkszentdomokosi székely családban született Márton Áron a csíksomlyói és csíkszeredai elemi tanulmányok után a gyulafehérvári katolikus főgimnáziumban érettségizett. Közvetlenül ezután a magyar hadsereg katonájaként az olasz fronton, Doberdónál, aztán a román betörés ellen az Ojtozi-szorosban, majd ismét olasz fronton harcolt. Háromszor sebesült meg és hadnagyi rendfokozattal szerelt le. A háború végén a Székely Hadosztály tagjaként folytatta a védelmi harcot.

A háború után kezdi el teológiai tanulmányait, és 1924-ben szentelik pappá. Papként először Gyergyóditróban szolgál. Hittanár Gyergyószentmiklóson, Marosvásárhelyen, majd tanulmányi felügyelői feladatot lát el Nagyszebenben.

1930-32 püspöki titkár, 1932-36 között pedig egyetemi lelkész Kolozsváron. Emellett népnevelői munkát végez, püspökké szentelésig szerkeszti az Erdélyi Iskola c. oktatásügyi és népnevelési folyóiratot (amelyet 1933-ban György Lajossal együtt alapított). 1934-től az Erdélyi Római Katolikus Népszövetség igazgatója, 1936-tól pedig a kolozsvári Szent Mihály templom plébánosa lesz.

1938. december 24-án gyulafehérvári püspökké nevezi ki XI. Pius pápa. Püspökszentelésére 1939. február 12-én került sor a kolozsvári Szent Mihály templomban.

1940-1944 közötti években - amikor a második bécsi döntés következményeként a gyulafehérvári egyházmegye nagyobbik része visszakerült Magyarországhoz, de Romániában maradt az egyházmegye székhelye és több mint félmillió magyar - Márton Áron vállalta a sorsközösséget a kisebbségben maradt dél-erdélyi magyarsággal. Az elnyomás és a háború megpróbáltatásai közepette beszédei és körlevelei biztatást jelentettek a kilátástalanságban. A háború után, az Isten gondolata szerinti társadalmi rend megvalósulásáért állt síkra.

1945-49 között kiépülnek Romániában a szovjet típusú államberendezkedés, az ún. népi demokrácia alapjai. Áron püspök ebben az időszakban körleveleiben, beszédeiben gyakran foglalkozik az emberi és kisebbségi jogokkal, a demokrácia erkölcsi feltételeivel, a szociális feszültségekkel, a második világháború következményeivel és a keresztény felelősséggel. A hatalom erőszakos egyházellenes intézkedései közepette felkészíti híveit és papjait a várható eseményekre, és hitük melletti kitartásra buzdítja őket.

Az erdélyi magyarság érdekében szólalt fel a nemzetközi béketárgyalás előtt, 1946 májusában, amikor erdélyi közéleti személyiségekkel együtt memorandummal fordult a magyar kormányhoz. A párizsi békeszerződés (1947. február 10.) aláírását követően Romániában elhatalmasodnak a diktatórikus törekvések: megkezdődnek a letartóztatások, fokozódik az egyházellenes sajtóhadjárat, államosítják a felekezeti iskolákat, betiltják a szerzetesrendeket és a görög katolikus egyház működését. A kommunista hatalom erre a memorandumra építi fel a korabeli erdélyi magyar közélet ismert személyiségei ellen 1951-ben lefolytatott koncepciós pert. Márton Áron számos körlevelében és az állami vezetőknek írt levelében tiltakozik a vallásszabadság korlátozása ellen, és felszólítja papjait és híveit a görög katolikusok támogatására (annak ellenére, hogy a korábbi évtizedekben éppen a görög katolikus egyház akart jogtalanul hozzájutni római katolikus ingatlanokhoz).

1949-ben Márton Áron püspököt is letartóztatták, különböző börtönökben, köztük a hírhedt máramarosi és a földalatti jilavai börtönökbe sánylődött. Csupán 1955. március 24-én térhetett vissza Gyulafehérvárra. Ekkor újjászervezte a teológiát, ahová a betiltott görög katolikus egyház papnövendékeit is felvette. Körleveleiben az igazság és a szeretet útjára buzdította a híveit. Bérmaújtjai ünnepszámba mentek, hívei tömeges bér málkozását a hatóságok csak úgy tudták megakadályozni, hogy házi őrizetre ítélték. Szabadságától tíz évre fosztották meg, de ezt követően is titkosrendőrök figyelték és gáncsolták egyházi rendelkezéseinek végrehajtását. A házi őrizet után (1967-től) amíg egészsége engedte (1974-ig) bejárta egyházmegyéjét. Pusztá jelenléte is megújulást eredményezett.

Ahogy élete, úgy halála is üzenet értékű: 1980. szeptember 29-én, Szent Mihály napján, az egyházmegye és a gyulafehérvári székesegyház védőszentjének ünnepén szólította el a földi létből Teremtője. (Két nappal később II. János Pál pápa a római Szent Péter téren személyesen jelentette be Márton Áron halálát a világnak.)

Az igazság védelmében és a szeretet szolgálatában felvállalt élete a mai magyar társadalom számára is példaértékű. Írásai útmutatóak.

Márton Áron alakját bemutató szobor felállítása a gyulafehérvári érsekségi palota udvarán nem csupán méltó emlékezőként szolgálna. Alakjának megjelenítése, állandó jelenléte egyben szellemiségének felidézésére is szolgálna, minden ide látogató számára.

A Kárpát-medencében több helységben utcákat, iskolákat, intézményeket nevezeték el róla. A gyulafehérvári Székesegyház olyan kiemelkedő értékeket hordozó, nemzeti összetartozást megerősítő műemlék, ahova évenként több ezer ember zarándokol el. Egy olyan szent hely, ami több mint ezer éve Isten és ember közti kapcsolatoknak a megerősítésére ad alkalmat, ahol lehetőségünk van imádkozni családunkért, nemzetünkért. Fontosnak látjuk, hogy az ide elzarándokolók felidézhesék egy ilyen kiemelkedő embernek a szellemiségét, amihez jelentősen hozzá tud járulni egy méltó emlékszobor.